

Vai Arvīds Jozaitis grib brāļu tautu saprašanos?

Parastās latvietes pārdomas

Vienmēr ir vērts uz sevi palūkoties ar svešinieka acīm. Arī tad, ja sevi ieraugām ne visai glaimojošā gaismā. Tā, lūk, Merķeļa “Latvieši” rāda autora tautiešu – vāciešu – paverdzināto latviešu dzīvi visā tās skaudrumā un nepievilcībā, viņu verdzības izkropļoto morāli. Bet no grāmatas strāvo līdzcietība un vēlme mūsu senču stāvokli uzlabot. Šausūti tiek nevis latvieši, bet viņu kaklakungi.

Arvīds Jozaitis, grāmatas “Rīga – cita civilizācija” autors nav svešinieks. Brāļu tautas, lietuviešu, pārstāvis, vairākus gadus dzīvojis Rīgā un iemācījies latviešu valodu. No tāda autora gribētos sagaidīt darbu, kas būtu vērstas uz brāļu tautu saprašanos, tuvināšanos uz kopēju etnisku sakņu pamata, līdz pat kopējas politikas izveidei.

Šāda pieeja prasītu parādīt labas kaimiņu sadarbības pozitīvos piemērus, kā arī atsegt visu, kas gan no latviešu, gan lietuviešu puses brāļu tautu tuvināšanos traucē, objektīvi analizēt nesapraššanās cēloņus. Par to, ja šāda informācija nebūtu glaimojoša, nedrīkstētu apvainoties.

Autors izvēlēties citu pieeju – viņš no lietuviešu pozīcijām skata un vērtē mūs, latviešus, visā mūsu vēsturiskajā attīstībā, zīmē visaptverošu latvieša portretu. Grāmatai ir vairāk nekā 400 lappuses! Bīstamība ir apstākļi, ka tādā gadījumā jābūt ļoti smalkjūtīgam, sevišķi izsargājoties no nevajadzīgas brāļu tautas aizskaršanas. Nav pieļaujama tīša, pašmērķīga brāļu tautas šausmīšana, pazemošana, pamācīšana, par pozitīvo piemēru stādot savu tautu.

Palūkosimies, kā autors ticis ar šiem grūtajiem uzdevumiem galā.

Sāksim ar autora minētajiem faktoriem, kas traucē abu valstu auglīgai sadarbībai mūsdienās.

Vispirms, par traucējošu faktoru var kļūt vēsturiskā atmiņa – atšķirīga abu tautu vēstures ievirze un vēsturisko notikumu izpratne.

Nodaļā “Lietuvas elpa” A. Jozaiša minētie fakti ir skandalozi. Tiešām, kāpēc nekur Rīgā un tās apkaimē lielo automaģistrāļu norādēs nav norāžu uz Viļņu? Tikai uz Kauņu! Pat pie Daugavpils, kurai Viļņa ir tuvāk par Kauņu... Autors raksta:

“Viss sākās 1920. gadā, kad Polija ar spēku sagrāba Viļņu, un Žeļigovska armija nonāca līdz Daugavpiliņ. Un apstājās. Tad latvieši ar poļiem parakstīja mierizlīgumu, robežu iezīmēja, demarķēja un ratificēja. Brāļi latvieši piekrita atzīt, ka zemes otrpus Daugavai ir Polija.”

Jozaiša secinājums: “Lietuvietim rēgojas, ka latvieši gaida Polijas varu Viļņā un slepus arī slepenos Molotova-Ribentropa protokolus atzīst. – Vai latvieši joprojām ir uz vienu roku ar Piļsudski un Hitleru?! – sauc lietuvieša sirds. – Še nu tev brālītis!” [264.–265. lpp.]

Diemžēl jāpiekrīt – no Latvijas politiķu puses pret brāļu tautu ļoti neglīti. Arī tuvredzīgi. Gan Latvijas brīvvalstī, gan tagad.

Varam vēl piebilst, ka pirmās Latvijas brīvvalsts pēdējo gadu ārlietu ministrs Vilhelms Munters, Ulmaņa īpašais mīlulis, Ženēvā bija iesaukts par “otro Beku” vai “mazo Beku”. (Beks bija Polijas ārlietu ministrs.) Un Munters tiešām orientējās uz Hitlera Vāciju (vienlaikus arī uz Staļina PSRS), pat tiktāl, ka atzina, ka starp Latviju un Vāciju nepastāv doktrināras atšķirības. Pret šādu viņa ārpolitisko nostādni asi vērsās Latvijas brīvvalsts idejas tēvs, spožais latviešu diplomāts Miķelis Valters, taču viņam ar Ulmaņa rīkojumu tika aizbāzta mute.

Savukārt, reālpolitikim Kārlim Ulmanim jau kopš Latvijas valsts pirmsākumiem bija indeve – uzticēt Latvijas atbrīvošanu no lieliniekiem ārvalstu spēkiem – vāciešiem, igauņiem, visbeidzot, poļiem. Bijis Latvijā savs spēcīgs karaspēks, nebūtu nekādas vajadzības brīvības cīņu noslēgumā, Latgales atbrīvošanā sabiedroties ar Poliju. Šis sabiedrotais kļuva par ķīli Latvijas-Lietuvas savienībai.

Arī pirms Muntera, jau Meierovica laikā Latvijas ārpolitika bija Lietuvai naidīga. 1920.–1924. g. Baltijas valstu nodaļas vadītājs Latvijas Ārlietu ministrijā bija Lietuvai naidīgais Antons Balodis. 1928. gadā viņš, jau būdams Latvijas ārlietu ministrs, Ženēvā, Tautu Savienībā, apsūdzēja Lietuvu, ka tā ar savu Viļņas jautājumu kaitē Latvijas interesēm.

Tā “Polijas jautājuma” dēļ Baltijas valstis tika sašķeltas un nevarēja apvienoties līdz pat Otrajam pasaules karam. Šīs “reālpolitikas”, kā tā tika dēvēta, cinismu, pretautiskumu (ne tikai pret lietuviešiem, bet arī pret latviešiem) redzēja asākie latviešu prāti. Izcilais latviešu militārais stratēģis – pulkvežleitnants Voldemārs Ozols (Ulmaņa politikas pretinieks, Latvijā nenovērtēts un dažādi represēts) – gāja lietuviešiem cīņā ar poļu ģenerāli L. Želigovski palīgā. Tomēr spēki bija pārāk nevienādi.

Nākamais Jozaiša minētais skandalozais fakts – Latvijas attieksme pret Žalgiras kauju – izšķirošo kauju, kurā apvienotie lietuviešu-poļu-krievu spēki 1410. gada 15. jūlijā galīgi sakāva Vācu ordeni. Grāmatā lasām:

“2010. gada 15. jūlijā puse Eiropas svinēja Žalgiras kaujas 600 gadu jubileju. Bet Latvijā par to – ne vārda. [..] Rīdzinieki taisnojās – tajā pašā 15. jūlijā pirms 300 gadiem Rīgā iesoļoja Krievijas cara Pētera I karaspēks. Tātad viņi pieminēja... Rīgas okupācijas sākumu! [..] Žalgiras kaujā Livonija cīnījās pret mums, lietuviešiem. Vai patiešām Livonijas ēna joprojām nospiež latviešu sirdsapziņu?” [267. lpp.]

Ko šeit piebilst? Lai arī latviešu un lietuviešu vēstures gaita bijusi atšķirīga, tad tomēr mūsu senču attieksme pret Livonijas un Vācu ordeni arvien bijusi kā pret kaklakungiem, un brāļu lietuviešu uzvaru pār vāciešiem varējām un varam tikai apsveikt. Tāpēc nevietā šeit būtu runāt par Livonijas ēnu. Bet vēsture rāda, ka Latvijas politiku diemžēl bieži vadījuši sveši diriģenti. Arī politiku attiecībā uz vēstures traktējumiem. Vismazāk Latvijas vēsture ir latviska vai – plašāk – baltiska. Tā ir nodevīga ne tikai attiecībā pret lietuviešiem, bet arī pret mums pašiem, latviešiem, it īpaši – latgaļiem. |

Vēl kāds trāpīgs autora vērojums:

“Nav nopietnu Latvijas un Lietuvas valdību vienošanos par kopīgu baltu kultūras telpu. Mums ir divpusējie līgumi ar Poliju, Krieviju, Baltkrieviju, bet ar Latviju – nē. (Šeit un citur izcēlums mans. – L. L.) Tāpēc nav arī televīziju.”

Izrādās – “ne Lietuvā, ne Latvijā pat kabeļtelevīzijā nav iespējams paskatīties kaimiņvalsts televīzijas raidījumus. Krievu, baltkrievu un poļu raidījumus – skatieties, laipni lūdzam... Sabotāža! Muļķība un noziegums...” [275. lpp.]

Jāpiekrīt! Brīnums, kā Latvijā to neviens nebija pamanījis? Vēl vairāk – to pašu var teikt par radio. Latvijas Radio nav savu speciālkorespondentu tuvākajās kaimiņvalstīs. Pirms iestāšanās Eiropas Savienībā tādi bija. ES centralizācijas tendences stipri atgādina Padomijas laikus.

Jozaiša skaidrojums: “Liela politikas nelaime ir kompetences trūkums.” [279. lpp.]

Jā, kompetentu politiķi maisā neiebāzīsi! Tāpēc jau praktiķis valsts darbā Kārlis Ulmanis visu laiku tālu no Latvijas turēja valsts tiesību doktoru Miķeli Valteru un pats turējās tālāk no Valsts prezidenta Jāņa Čakstes. Bet pašreizējā, otrajā Latvijas Republikā, tā bija postkomunistiskā partija *Latvijas ceļš*, kas ieviesa modi, ka politiķim vai pat valsts amatpersonai neesot jābūt savas darbības jomā kompetentam. Jebkurš varot nest “politisko atbildību”. Pie tādiem apstākļiem nav nejaušība, ka Latvijā nav notikusi lustrācija un turpinās batālijas ap “čekas maisiem”. Šādu manipulāciju rezultātā faktiski pie varas izdevās palikt vecajai kliķei.

Sekas – Latvijas lielā atpalcība pat no Igaunijas un Lietuvas.

Tālāk Jozaitis raksta par Rīgu:

“Rīga prasa plēsoņu politiku. Rīgā mirst morāle, sāk darboties Itālijas vai Krievijas politikas kritēriji. Kāpēc? Diagnoze ir diezgan bausa: Rīga ir Latvijai par lielu. [..]

Ja tu Rīgu neizmantosi, to izmantos Stokholma, Berlīne vai Maskava. Proti, Pilsētas politiskais svars ir desmitkārt lielāks par Latvijas politisko svaru. [..] Rīga “sagrūt” ar Latviju tikai emocionālu svētku laikā, tikai dziesmu svētkos – ar to tai arī pietiek. Pārējā gada laikā šeit darbojas tumšie spēki.

Rīgu var ieķīlāt pie Austrumu vai Rietumu kāršu galda, tās vārdā var mainīt valsti, ieķīlāt to, var pat pārdot. Dzīve šeit ir politika, bet politika – tas ir business. [..] Rīga varētu būt trīsreiz, pat piecreiz lielākas valsts galvaspilsēta, tāpēc tā ir bīstama Latvijai. [..] Rīga acīmredzot pārstāv drīzāk starptautiskos, nevis tautiskos spēkus.”

Un tālāk:

“Kas vainīgs, ka tā notiek? Vaina jāuzņemas... Rīgas civilizācijai. Tā ir vājas valsts galvaspilsēta, kuras iedzīvotāju lielākā daļa ir tās tautas pārstāvji, kas šo valsti nav veidojuši.” [285.–286. lpp.]

Taisnība. Tāds, diemžēl, ir cara Krievijas un Padomijas mantojums. Komunistu Baltijas sašķelšanas plānā Rīga ieņēma centrālo vietu. Vienkārši tāpēc, ka bija pa vidu. Izsenis Rīga bijusi Krievijas “logs uz Eiropu”. Vēl pirms visām revolūcijām, 1904. gadā, latviešu

rakstnieks Jānis Poruks teica, ka Rīga ir liels purvs. Šos vārdus pēc 20 gadiem atgādināja Kārlis Skalbe jaunajā Latvijas brīvvalstī: “Zem mums ir korupcijas purvs. [...] Bet vai tad mums nav jaunības, kura palīdzēs mums šos purvus norakt un nosusināt, lai iekoptu auglīgus laukus?” [Skalbe, Mazās piezīmes, 212.–214. lpp.]

Daļēji ar lielo latviešu tautas entuziasmu tas izdevās.

Pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas ideju par Rīgu kā tiltu starp Austrumiem un Rietumiem, kā tranzītbiznesa un banku lielpilsētu kā teju vai vienīgo Latvijas attīstības perspektīvu uzstājīgi propagandēja globālisti – jau pieminētā partija *Latvijas ceļš*.

Tagad paši jūtam un arī lietuvieša Arvīda Jozaiša skats no malas parāda, ka latviešu tautai tas ir strupceļš.

Lūk, tādus mēs, latvieši, sevi redzam brāļu tautas spogulī. Uz spoguļi nevar dusmoties, nav vērts apvainoties. Vienkārši jādara! Jādarbojas, lai jebkādas neizdarības, nesaprašanās novērstu. Vai ir kāda recepte? Šķiet, vienkāršākā un loģiskākā – stiprināt mūsu kopējās baltu saknes.

Politiskā plānā tas nozīmē – saišu stiprināšanai ar brāļu tautu pievēršama vislielākā uzmanība. Latvijas-Lietuvas politika veidojama nevis uz reālpolitikas bāzes, bet gan uz baltu tautu kopības pamata. Tas attiecas arī uz kultūrpolitiku.

Vai abu baltu tautu tuvināšanos veicinās A. Jozaiša grāmata, ko viņš, pēc paša teiktā, gribējis panākt?

Bēdīgi, bet laikam gan tomēr ne. Jo viņa spogulis bieži kļūst greizs. Tāds tas kļūst ikreiz, kad autors, kā liekas, ne bez ļauna prieka sāk mūs, latviešus, šaustīt: apsmiet mūsu svētumus – Latvijas karogu, koru tradīciju, latviešu dvēseli; pierakstīt latviešiem provāciskas vai pat impēriskas tieksmes...

Par Latvijas karogu Jozaitis raksta:

“Latvijas karogs .. savējo cīņas pret savējiem karogs. [...] *Latvijas sarkanā* pirmo reizi pieminēta 13. gs. Atskaņu hronikā: no Vendenes letu zemessargi bija atnākuši uz Rīgas pili. Kas aicināja karapulku ciemos? Krustneši, kuriem vajadzēja .. aizstāvēties pret zemgaļu un lietuviešu uzbrukumu. Tātad Cēsis stājās pret lielāko latviešu virsaiti Nameju? Tā arī bija. Bet tagad vēsturisko kolaborantu karogs – valsts karogs? Tā arī ir. [...] Brīnums tā Latvija.” [57–58. lpp.]

Vai, sekojot šādai loģikai, lietuviešu zemju apvienotāja Mindauga īslaicīgā kristietības pieņemšana arī būtu kolaborācija? Bet nē, Jozaitis to sauc par diplomātiju, lai uz desmit gadiem kari ar Livoniju aprimtu. [262. lpp.]

Līdzīgi Latvijai, arī Lietuvas vēsturē netrūkst traģisku momentu, kad savējie cīnījušies pret savējiem. Uz Latvijas zemes izcīnītā Durbes kauja (1260. g.) – apliecinājums tam, ka kurši un žemaiši nesamierinājās ar Mindauga veikto viņu zemju atdošanu Livonijas ordenim.

Tādējādi Jozaitim ir “labie” un “sliktie” kolaboranti. Savējie, lietuvieši, – tie ir tie labie. Un viņi par kolaborantiem vispār netiek saukti.

Šeit gribētos teikt tā – kā senajiem latviešiem (latgaļiem, kuršiem) nebija iespējas izvairīties no kolaborācijas ar krustnešiem, tā senlietuviešiem – no kolaborācijas ar poļiem.

Vai viena kolaborācija var būt labāka par citu? Un vai tikai un vienīgi latviešu dvēseli liktenis maldinājis, “iemetot vienā Livonijas silē ar igauņiem un aizpludinot vāciešu skavās”? Lietuviešu dvēsele palikusi neskarta?

Abu veidu kolaborācija lika pieņemt kristietību, tātad – atteikties no baltu garīgajām saknēm, tēlaini sakot, aizveda baltu dvēseli neceļos. Slavenā kunigaiša Aļģirda dēls Jagailis nostājās pret senās baltu ticības piekritējiem, pēc viņa pavēles 1382. gadā tika nogalināts Aļģirda brālis, Trāķu kunigaitis Kēstutis. 1386. gadā Jagailis noslēdza laulību ar Polijas tronmantinieci Jadvigu un tika kronēts par Polijas karali. Lietuvai uzspieda katoļticību, kas tomēr neglāba to no Vācu ordeņa uzbrukumiem, kam darīja galu tikai Žalgiras kauja.

Robertam Šimkum sniegtajā intervijā pēc grāmatas iznākšanas Jozaitis atzīst arī šīs uzvaras rūgto pusi: “..pārmetumi pienākas Vītautam. Tieši viņš tā vietā, lai izmantotu Žalgiras uzvaru un nostiprinātu lietuviskumu, 1413. gadā visu savu karalisko svītu, 47 lietuviešu augstmaņu dzimtas, pārpoļoja, pat viņu uzvārdus sāka rakstīt poliski.”

Pat zemnieki tika krietnā mērā pārpoļoti. Kā savā atmiņu grāmatā pēc personīgajiem novērojumiem 1910. gadā Trāķu apriņķī atzīmējis latviešu valodnieks Juris Plāķis (1869–1942), “mūsu vācieši netiek poļiem līdzī citu tautu pārtautiskošanā. Poļi šajā ziņā ir nežēlīgi, neatlaidīgi, šovīnistiski un teikšu – pat cūciski. [...] Uzdūrāmieš uz tik sīviem pārpoļotiem leišu sādžas zemniekiem, kādus nebiju varējis iedomāties.” [Plāķis, 76. lpp.]

Var piebilst, ka pārpoļošanas process skāra arī latviešus – latgaļus.

Tādējādi grāmatā kolaborācijas kā latviešiem vien raksturīgas parādības izcelšanā parādās autora tendenciozitāte.

Tas jo spilgti parādās arī Jozaiša skatījumā uz Latvijas valsts tapšanas notikumiem.

Mēs, latvieši, gan zinām, ka Ulmaņa Pagaidu valdības kolaborācija ar vāciešiem atnesa latviešiem brāļu karu – tikai tā lielinieki spēja latviešu strēlniekus sakūdit uzbrukumam jaunajai Latvijas valstij. Lozungu vecu vecais, strēlnieku cīņās Rīgas frontē pārbaudītais – atbrīvot Latviju no mūžsenā ienaidnieka – vācu muižniekiem. Latviešu tautai Ulmaņa kolaborācija ar Vāciju tās pilnvarnieka A. Vinniga personā, Vācijas okupācijas varas leģitimēšana, nebija saprotama. Kalpakiešiem atstājot Rīgu, tauta viņus sauca par nodevējiem un Krievijas sarkanās armijas latviešu strēlniekus sagaidīja kā atbrīvotājus no vācu jūga.

Der precizēt, ka vāciešu virsvadību jaunajai Latvijas valstij uzspieda Ulmanis un sociāldemokrāti, praktiski atstumjot no varas uz Sabiedrotajiem orientēto Latviešu pagaidu Nacionālo padomi, kas bija jau panākusi Latvijas starptautisku atzīšanu *de facto*.

(Kolaborāciju ar vāciešiem izbeidza, īsto Latvijas atbrīvošanu ievadīja tikai Cēsu kaujas.)

Bet šeit Jozaiša vērtējums ir pārsteidzošs: “Izvairoties no šķelšanās un katastrofas, 17. novembrī oponenti satikās .. tā bija sekmīgākā sabiedrības darbinieku tikšanās Latvijas vēsturē. Astonas politiskās organizācijas un Latgales pārstāvis, izveidojuši Latvijas Tautas padomi, parakstīja vienošanos un nolēma pasludināt jaunu Neatkarības

deklarāciju. Ar to atzīstot, ka .. no Lielbritānijas saņemtais atzīšanas raksts, maigi sakot, ir nezin kam domāts.” [53. lpp.]

Šajā gadījumā sirdīgais “Livonijas ēnas” apkarotājs Arvīds Jozaitis negaidīti parāda sevi kā vācu draugu. To, starp citu, var izskaidrot – arī Lietuva, līdzīgi Ulmaņa Pagaidu valdībai, 1918.–1919. gadā cieši biedrojās ar vāciešiem, turklāt Lietuva palika Vācijai draudzīga visilgāk. Vācu ģenerālis R. fon der Golcs savos memuāros atzīmē:

“Antante .. jau septembra sākumā panāca visu malu valstu apvienību Antantes vadībā, lai ģeogrāfiski šķirtu Vāciju no Krievijas. Tikai Lietuva vēl palikusi Vācijai draudzīga. Bet oktobra sākumā [1919. gadā] Antante arī Lietuvā vāciešiem draudzīgā ministru kabineta vietā iecēlusi Antantei draudzīgu ministru kabinetu.” [Goltz, *Meine Sendung in Finnland und im Baltikum*, 259. lpp.]

Kolaborācija vienmēr, agri vai vēlu, atspēlējas. Vācieši Latvijā 1919. gadā gribēja paturēt vismaz Kurzemi un, lai to panāktu, sarīkoja latviešiem asinspirti – bermontiādi. Lietuva atteicās nākt palīgā Latvijai cīņā ar Bermontu, ko atzīmē arī Jozaitis.

Nepārsteidz arī, ka bijušie lietuviešu sabiedrotie poļi kļuva par atklātiem lietuviešu ienaidniekiem, atņemot jaunajai Lietuvas valstij Viļņas apgabalu.

Nobeidzot par kolaborāciju un kolaborantiem, jāpiemin komiskais Ulmaņa salīdzinājums ar Lāčplēsi: “Zvejnieka dēls Oskars Kļava gāja caur uguni un ūdeni, stājās pretī jebkādi korupcijai, izmantošanai. Varbūt ar to viņš atgādināja K. Ulmanim tā paša jaunību? Radniecīgas dvēseles, gandrīz vai divi Lāčplēši?” [196. lpp.]

Zinot Ulmaņa kā korupcijas tēva slavu Latvijas brīvvalstī, paliekam neizpratnē – vai tā no autora puses ir vienkārši nepiedodama nezināšana (ja jau viņam ir pretenzija šķetināt Latvijas vēsturi!), vai ciniska vēlme spodrināt tāda politiķa spalvas, kurš bija gatavs kalpot visām lielvarām pēc kārtas, tikai ne latviešu tautai.

Tikpat tendenciozs autors ir, runājot par komunismu un totalitārismu. Sevišķi attiecībā uz latviešu strēlniekiem. Jozaitis neslēpj savu nepatiku pret viņiem. To raksturo daudzi grāmatā izkaisīti domu graudi:

“Ļevs Gumiļovs, Annas Ahmatovas dēls, Staļina nometņu ieslodzītais un domātājs, kolektīvo tautas enerģiju nosaucis par pasionārismu. Dzīvo tautā, teica viņš, pulsē tautas spēks, kura enerģija izkustina ikvienu tā piederīgo. Šis spēks ir saistīts ar zemi, ģeogrāfisko vietu. Latviešu pasionārisms Ļ. Gumiļova sistēmā varētu nozīmēt sarkano strēlnieku un *Waffen SS* latviešu karavīru enerģiju, ar ko tie traucās cīnīties par svešām idejām.” [69. lpp.]

“.. lietuvieši brīnās, kāpēc tie latvieši tā līda Maskavā, un pat Politbirojā. Ak, strēlnieki!”

“LKP virsotnē nostiprinājās akls Kremļa līdzskrējējs un latviešu sarkanais strēlnieks pēc dabas Arvīds Pelše. [...] Vai Maskava kaut reizi varējusi iztikt bez latviešu sarkanajiem strēlniekiem? Nekad.” [145.–146. lpp.]

“..lietuviešiem nebija latviešu sarkano strēlnieku vēstures, tātad arī impērija lietuviešiem bija sveša. Bet tūkstošiem latviešu – sava.” [271. lpp.]

Spriežot pēc šiem izteikumiem, autors ir zvērināts marksisma, komunisma ienaidnieks.

Tomēr, kā izrādās – nebūt nē. Vairākās vietās grāmatā atrodama... gluži atklāta marksisma reklāma! Piemēram, saistībā ar Edvīna Šnores filmu “Padomju stāsts”, kuru Jozaitis gribētu nolīdzināt līdz ar zemi:

““Padomju stāstā” K. Markss tiek stādīts priekšā kā idejiskais nāves nometņu aizsācējs, bet tā ir acīm redzama vulgarizācija. K. Marksa autoritāte pasaulē pamatojas uz pareizu kapitālisma analīzi. Liekas, pilnīgi tiek ignorēts fakts, ka 2008. gadā Vācijas sabiedriskā doma, izvēloties nozīmīgākās savas vēstures personības, Kārlim Marksam atvēlēja trešo vietu. Marksisma pamatlicējs apsteidza Gēti, Šilleru, Bēthovenu, Vāgneru.” [150. lpp.]

Un citā vietā: “2008. gada 7. novembrī laikraksts “*Dienas Bizness*” ziņoja, ka sākusi augt Kārļa Marksa autoritāte. [...] Gandrīz tajā pašā laikā, 2008. gada oktobrī, Vācijas dienas laikraksts “*Hamburger Abendblatt*” rakstīja: “Mūsdienās Markss izskatās pēc uzvarētāja”. [...] 2009. gadā Vācijas izdevniecība *Karl-Dietz* paziņoja, ka divu galveno K. Marksa darbu – “Komunistiskās partijas manifest” un “Kapitāls” – tirāžas pēdējā gada laikā pieaugušas trīskārt.” [293. lpp.]

Kur nu vēl labāk popularizēt marksismu! Tikai – atkal iezagusies pretruna. Savā grāmatā Jozaitis kaismīgi vērsas pret nacismu. Vai augsti mācītais filozofs nebūtu iedomājies, ka nacionālsociālisms, tāpat kā jebkurš sociālisma paveids, arī izaudzis no marksisma?

Un vai Jozaitim nebūtu zināms tas, ka jau 19. gs. astoņdesmitajos gados marksisma pamati tika teorētiski sagrauti? To izdarīja pazīstamais Austroungārijas zinātnieks un valstsvīrs Bēms fon Baverks (*Eugen Boehm von Bawerk, 1851–1914*). Šis politekonomijas profesors Insbrukā un Vīnē, Austrijas Zinātņu akadēmijas prezidents savā galvenajā darbā “*Kapital und Kapitalzins*” (*angliski tulkots 1890. g.*) izanalizēja un pārliciecināši apgāza Marksa mācības pamatakmeni, tās vērtības teoriju.

Nez kāpēc akadēmiskā zinātne un politika tik bieži ir šķirtas lietas?

Saistībā ar “Padomju stāstu” A. Jozaitis pamāca: “Brīvības cenu nesver ar politiskās atreibības svāriem.” [153. lpp.]

Tā kā filma uzņemta kā atbildes reakcija uz Krievijas TV filmu “Baltijas nacisms” (rež. Boriss Čertkovs), tātad, pēc Jozaiša domām, mums, latviešiem, drīzāk būtu vajadzējis apvainojumu nacismā politkorekti “norīt”?

Un vēl, pavisam negaidīti, pret E. Šnori darbā tiek laists *smagsvars* Solžeņicins: “Filma tiecas aizēnot Solžeņicinu.” [151. lpp.]

Vai Solžeņicinam būtu monopoltiesības uz šo tematu?

Neaizmirsīsim arī – pirms gadiem pieciem Eiropas institūcijas atteicās komunistisko totalitāro režīmu līdzīgi nacistiskajam pasludināt par noziegumu pret cilvēci, tiesāt to “Nirnbergā 2”, līdzīgi kā savā laikā tika tiesāts nacistiskais režīms. (Ar to, ka 23. augusts ES valstīs ir pasludināts par Totalitārisma upuru dienu, vēl nekas nav līdzēts!) Tātad šādu

komunisma varas darbu atmaskojošu filmu nevar būt par daudz, un E. Šnore pelnījis vislielāko atzinību!

Nobeidzot par latviešu strēlniekiem – uzkrītoši, ka Jozaitis peļ mūs, latviešus, tieši par to, ar ko mēs esam slaveni pasaulē. Jau sen pamanīta zīmīga sakritība – latviešu strēlnieku noniecināšanā ulmanisti, sociāldemokrāti un Krievijas komunisti bijuši vienoti. A. Jozaitis viņiem ir pievienojies.

Jāatgādina – tie bija latviešu strēlnieki, kas Pirmajā pasaules karā pie Rīgas apturēja vāciešu virzīšanos uz priekšu un Rīgas fronti noturēja divus gadus. Tas atviegloja Sabiedroto stāvokli Rietumu frontē. Vācija finansēja Ļeņinu, lielinieku apvērsumu, lai no iekšienes sagrautu cara Krieviju. Lielinieki nacionāli noskaņotajiem latviešu strēlniekiem pievērsa sevišķu uzmanību, uz Rīgu aģitācijai nosūtot vairumu LSD CK locekļu. Strēlnieki nonāca lielinieku masīvās propagandas iespaidā (1917. gada vasaras nogalē intensīvi tika propagandēta brāļošānās ar ienaidnieku). Tikai tāpēc 3. septembrī Rīga krita.

Kas attiecas uz tā dēvētajiem sarkanajiem strēlniekiem – ieklausīsimies Kārļa Skalbes vārdos: “Vai starp viņu, t. i., strēlnieku pirmo un otro darbības posmu nav liela pretruna? Tā tas tikai izliekas... Ja Krievijā uzvarētu muižniecība ar caru, tad arī mēs neglābtu savu brīvību...” [Skalbe, Mazās piezīmes, 1926. gada ieraksts.]

Kā mūža nogalē vērtē vecais strēlnieks, Troickas pulka komandieris Pēteris Dardzāns: “Latvijas patstāvība nav izkarota pie Ventas, vai pie Cēsīm vien, bet tanīs kaujās austrumos, kur tika satriekta vecā Krievija un kur latviešu strēlnieki vairākkārt bija izšķirēja lomā.

Latvija kopā ar citām jaunajām valstīm strēlnieku lielo cīņu aizmugurē varēja samērā mierīgi un sekmīgi veikt valsts nostiprināšanas darbus.” [Dardzāns, II, 369.–377. lpp.]

Pilnā mērā atbildīgi iespēju nostiprināt savu valsti gan izmantoja tikai Somija, bet tas jau ir cits stāsts.

Savukārt, sarkano strēlnieku īsto attieksmi pret komunismu raksturo fakts, ka viņi nepalika sarkanajā Krievijā (izņēmums – 4–5 procenti komunistu). Krievijas pilsoņu kara frontēs viņi bija cīnījušies brīvas Latvijas dēļ. Kad strēlnieki dabūja zināt, ka padomju vara ir atzinusi Latviju par neatkarīgu valsti, viņi atteicās iet uzbrukumā.

Uz Latviju viņi devās, orķestrim spēlējot “Dievs, svētī Latviju” un plandot pie vagoniem piestiprinātajiem sarkanbaltsarkanajiem karogiem.

“Nav ziņu, ka šie strēlnieki pēc atgriešanās [Latvijā] būtu atnesuši sev līdzīgu kaut sauju komunisma.” [Dardzāns, I, 69. lpp., atsaucas uz strēlnieku E-s. O. , žurnāls “Strēlnieks”, Nr. 8 un 9/10]

Latviešu strēlnieku kauju nopelniem un upuriem atbilstoši ir Rīgas Brāļu kapi. Tautas cīņas gara spēks nav mērāms ar tautas skaitlisko lielumu. Un tāpēc vismaz divdomīgs ir Jozaiša vērtējums, ka Brāļu kapi Latvijai ir par lielu. Viņš tomēr ir spiests atzīt:

“..latvieši karā gājuši kā uz dievkalpojumu. Nocietinājušies mūžībā, tikpat kā dziesmu svētkos un mītos.” [65. lpp.]

Un nu esam nonākuši līdz leģionāriem. Vēl un vēlreiz autors pauž savu nepatiku pret viņiem, jau atkal laizdams darbā savu iemīļoto stereotipu – “dziļa Livonijas sakne”. Tiek uzsvērts, ka leģionāri bija vācu armijas sastāvdaļa, “tā tad nebija Latvijas aizstāvji”; leģionāri cīnījās arī Krievijas teritorijā, “tā tad bija agresori”. “Šeit nav divu domu,” gribētu pielikt punktu Jozaitis.

Tomēr – ir gan. Viedokļi, skatpunkti jeb atmiņu kultūras par Otro pasaules karu Eiropā ir veselas trīs – rietumeiropeskā, padomejiskā un austrumeiropeskā. Latvijas Vēsturnieku komisijas vadītājs Dr. hist. Inesis Feldmanis uzsvēris, ka Latvijā Otrā pasaules kara norises nevar objektīvi izvērtēt, nepaturot prātā divas ļaunuma paradigmas – komunismu un nacismu. Proti, Latvijā iedzīvotāju noskaņojumu un nostāju pret vācu okupācijas varu jūtami ietekmēja pirmā padomju okupācija 1940. gadā un centieni atgūt zaudēto valsts neatkarību. Tā ir mūsu un visas Austrumeiropas vēstures savdabība, kuru nedrīkst ignorēt.

Interesanti, ka A. Jozaitis – Austrumeiropas valsts Lietuvas pārstāvis – nepārstāv, kā varētu sagaidīt, šo austrumeiropesko kara atmiņu kultūru (kuru pārstāv pat poļi, neraugoties uz īpaši bargo vācu okupācijas režīmu; poļi uzskata komunismu par lielāko ļaunumu.)

Lūk, Jozaiša izteikumi – rietumeiropeskā un padomejiskā skatpunkta mistrs.

“Vai tad fašisms Latvijā uzvarēja karā?” skan eiropiešu jautājumi. “Jūs taču rīkojaties pret Nirnbergu!” Tiek laists darbā arī krievvalodīgo avīzē izlasīts ASV vēstnieka Latvijā Čārlza Larsona izteikums, ka ASV iestājoties pret centieniem *Waffen SS* latviešu daļas saukt par Latvijas brīvības cīnītājiem. [306. lpp.]

Uzkrītoši, ka Jozaitis plaši citē krievvalodīgo viedokli, piemēram, krievu skolas skolnieces Jeļenas teikto: “Es nesaprotu, kāpēc tagad, kad hitleriskā Vācija atzīta par karu zaudējušo agresoru, leģionāri kā tādi uzvarētāji iet pie Brīvības pieminekļa. Kāpēc viņi skaidri un gaiši neatzīst, ka ir zaudējuši karā?”

Nevar neredzēt A. Jozaiša centienus uzturēt mītu, ka latvieši tendēti uz nacismu. Tāpēc piesaukts darbs “Paradīze atnāks āriešu izskatā”. Tāpēc arī Jozaitis tik kaismīgi norobežojas: “..lietuviešu leģionāru nebija, nav un nebūs. Uz Lietuvas sirdsapziņas nav vismaz šī vēstures traipa.” [316. lpp.]

Te gan jāsaaka – nav noslēpums, ka hitlerieši seno āriešu reliģiju apgrieza ar kājām gaisā. Pēc būtības – kāds var būt nacionālsociālismam sakars ar zaratustriešu labestīgo Gaismas reliģiju? Hitlerieši piesavinājās āriešu senseno simbolu – ugunskrustu, taču izmantoja to destruktīvos nolūkos, kas viņus noveda pie kraha – sakāves. Liktenīgi – tikai Latviešu leģions, aizstāvot savu zemi, palika neuzvarēts šajā karā.

Arī par to Jozaitim savs dzelīgs komentārs: “Latviešu leģionāri bija Trešā reihā karaspēka daļa, kas .. Kurzemē padevās tikai 1945. gada 8. maijā, kad Potsdamā jau bija parakstīts Vācijas bezierunu kapitulācijas akts. Rekords? Drausmīgs rekords.”

Šeit jau Jozaitis atklāti “aizbrauc pa Krievijas platuma sliedēm”.

Fakti par Baltiešu leģiona kā īpaša militāra veidojuma vērtējumu ir vispārzināmi, Sabiedrotājiem akcentējot, ka leģionāri nebija nacionālsociālistu partijas biedri, viņu darbība atšķīrās no vācu SS ideoloģijas diktētas rīcības. Ne par velti Viestura rotai uzticēja apsargāt

vācu kara noziedzniekus Nirnbergas procesā. Tāpēc Jozaitim par to, ka tūlīt pēc kara Sabiedrotie pēc nopelniem novērtēja latviešu karotāju veikumu, atliek tikai paņirgāties: “Tad nu domā: vai nav īsts teātris tā vēsture?” [311.–312. lpp.]

Latvietim, savukārt, ir skaidrs, ka tieši tas jau arī tracina *homo soveticus* – latviešu leģionāri – Kurzemes cīnītāji – savā zemē palika neuzvarēti, līdz ar to pierādīja, ka krievi netika gaidīti kā Latvijas atbrīvotāji. Kurzemi krievi “neatbrīvoja” – tikai okupēja.

Atjaunojot Baltijas valstu neatkarību, šis fakts nebija mazsvarīgs. Par spīti vēlākajiem Larsona izteikumiem un paša Jozaiša komentāriem attiecībā uz leģionāriem, ka “lietuvietis .. jūtas tā, itin kā kāds būtu vēderam cauri izdūris Livonijas bruņinieka zobenu.” [309. lpp.]

Latviešu leģionāri arī pilnā mērā samaksāja par savu varonību ar okupantu piespiesto sodu – 25 gadiem GULAGa nometnēs. Slaveno Kurzemes cīnītāju Laumani lēģerī sastapa jau citas paaudzes Latvijas brīvības cīnītāji, kā Gunārs Astra.

Starp citu, leģionāriem arī nebija ilūziju par to, ka Vācijas uzvaras gadījumā, kā netika slēpts, Latvijas zeme tiks atdota “augstākajai rasei” – vāciešiem, bet latviešu vairumu pārvietos uz Krieviju.

Ja, runājot par latviešu strēlniekiem un leģionāriem, A. Jozaitis ir indīgi dzēlīgs, tad 9. maija notikumus Rīgā pie t. s. Uzvaras pieminekļa viņš glezno kā saulainus, kulturālus visas Latvijas tautas svētkus. 2010. gadā vainagus tur noliek ASV un Ķīnas vēstniecību Latvijā pārstāvji. Piedalās latvieši – koncertā uzstājas dziedātājs Ainars Mielavs. [340. lpp.]

Ne vodkas, ne “mātes vārdu”, ne častušķu. Autors vēl pamāca latviešus cienīt Sv. Jura lentītes – ne mazums Sv. Jura ordeņu cara Krievijā piešķirts izcilākajiem latviešiem. [329. lpp.]

Te gan jāpiezīmē, ka starp cara Krievijas apbalvojumiem un mūsdienu Latvijas *homo soveticus* nēsātajām Georga lentītēm ir starpība.

Citviet Jozaitis spriež, ka Latvijas un Rīgas krievi ir valsts rezerve: “Protams, ja viņiem pietiks pacietības šeit dzīvot.” Un vēl: “Mūsdienās, paturot prātā lielo biznesu, kas ir gandrīz tikai Latvijas krievu rokās, var mazliet vieglāk uzelpot: slāviskais uzvārds liecina arī par latvisko augsto kvalitāti.” [334. lpp.]

Kā mēs zinām, Latvijas iekšzemes kopprodukta pieaugums gan no šī krievu “lielā biznesa” pienesuma nav īpaši manāms... Toties ģērbjoties slāvietes labāk, pamanījis Jozaitis. Laikam taisnība – viņām ir vairāk naudas un brīvā laika.

Protams, nav iespējams aplūkot visu A. Jozaiša grāmatā skarto tematiku amplitūdā no vēstures tematikas līdz prostitūcijai, bet nevar paiet garām faktam, ka viņš nav iepazinies ar dainām. Citādi Jozaitis latviešu kora tradīciju nesaistītu ar kristīgās baznīcas ietekmi – zviedru karaļa Kārļa XI laikā Vidzemē ieviesto luterāņu baznīcas satversmi, kas noteica valsts dievkalpojumu un dziesmu lūgšanas.

“Dziedot korī dievkalpojuma laikā, dzima lielā latviešu tradīcija – koru dziedāšana dziesmu svētkos,” domā autors. [29. lpp.]

Tostarp kopā dziedāšana kopš seniem laikiem caurauž visu latvieša dzīvi.

Dziedot dzimu, dziedot augu,
Dziedot mūžu nodzīvoju.
Dziedot gāja dvēselīte
Diev' ābeļu dārziņā.

Vedat mani dziedādami,
Nevedat raudādami,
Lai iet mana dvēselīte
Pie Dieviņa dziedādama.

Pavisam noliegt dainas, tautas seno kops dziedāšanas, vēlāko koru un dziesmu svētku tradīciju viņš nevar, bet darvas piliens medus mucā tiek iepilināts, citējot kādu draugu no Klaipēdas: “Tomēr savādi, ka Donelaitis nevarēja ciest bauru dziedāšanu vai varbūt manieri, bļaušanu...” [204. lpp.]

Zīmīga ir arī Jozaiša attieksme pret latgaļiem. Ja pašu lietuviešu valodnieki atzinuši, ka latgaļu valoda (dialekts), iespējams, ir pārejas forma starp latviešu un lietuviešu valodu (Aļģirds Sabaļausks), tad Arvīds Jozaitis latgaļu valodu iztēlo kā “nomaļus stāvošu no literārās latviešu valodas, šādu dialektu – padsmīt.” [40. lpp.]

Par tuvību lietuviešu valodai – ne vārda! Rodas iespaids, ka runa ir par nodevīgiem (letu karogs!), galīgi atpalikušiem provinciāļiem, kurus pie kultūras vedusi tikai Jozaiša dažādi izceltā katoļticība.

Arī kopumā latviešu latviskuma centieniem Jozaitis it kā garāmejot uzspiež provinciālisma vai latviešu kompleksu klišejas. [186., 342. lpp.]

Daudzviet grāmatā ar dažādiem izteicieniem Jozaitis zvina Latvijai kapu zvanu – liek saprast, ka tās mūžs būs īss. [333. lpp. u. c.]

Vietām grāmatā atrodama vienkārši prasta ņirgāšanās par latviešiem: “1985. gadā latviešiem bija pēdējā iespēja “atgriezties” pie sevis. PSRS impērija sāka strauji novājināties. Bet kā to izmantot, ja latviešu spēki – tik, cik kaķim zem astes?”

Vērojami smieklīgi greizsirdīgi centieni aizstāvēt, viņaprāt, lietuvisko pret “latviešu tīkojumiem” – Jozaitis dusmojas, ja latvieši piemin Imanuela Kanta (1724–1804) latviskās saknes. Kants esot puslietuvietis, un punkts. Savukārt, Latvijas vēsturnieks Kaspars Kļaviņš raksta, ka plašu pētījumu rezultātā konstatēts, ka Kanta ģimenes sencis un vārda devējs Vagars Kants no Kurzemes ir ieceļojis Mēmeles (Klaipēdas) apgabalā apmēram 16. gs. sākumā... Var piebilst, ka kuršus, kā zināms, lietuvieši centušies asimilēt.

Jāpajautā, vai Jozaiša grāmata būtu lietuviešu atribūcija latviešiem, t. s. baltiešiem (cara Krievijas Kurzemes un Vidzemes guberņu iedzīvotājiem) par 20. gs. sākumā un pat brīvvalsts laikā nereti pausto lietuviešu noniecināšanu? Nenoliedzami, tagad lietuvieši pacēlušies ekonomiski augstākā pakāpē, arī demogrāfiskie rādītāji nesalīdzināmi labvēlīgāki. Nu brāļi lietuvieši var uz mums, latviešiem, skatīties no augšas. Bet vai vajadzētu to tik klaji demonstrēt?

Te būtu vietā paskaidrot, ka latviešu tauta tādu atribūciju arī nebūtu pelnījusi. Savu pārākumu pār lietuviešiem un arī mūsu pašu latgaļiem 20. gadsimta sākumā puda tikai Jozaiša augstu vērtētie marksisti – sociāldemokrāti. Tieši viņi brīvvalstu tapšanas laikā iestājās pret Latvijas-Lietuvas vienību. Bet vēlāk Latvijas brīvvalstī šādu politiku piekopa arī ulmanisti.

Izcilākie latviešu tautas dēli arvien bijuši par abu tautu tuvināšanos vai vienību – Kronvalds Atis, Jānis Čakste, Voldemārs Ozols, Juris Plāķis, Andrejs Dīriķis. Pēdējais rakstīja: “Kaut arī es no bērnības runāju latviski, man vēl daudz jāstrādā, līdz būšu labi iemācījies tēvu valodu. Lai varētu to ātrāk sasniegt, man jāiemācās arī lietuviešu valoda.”

Dīriķis sarakstīja lietuviešu valodas gramatiku latviešiem, lietuviešu-latviešu valodas vārdnīcu. Diemžēl, tas viss palika rokkrakstos. 35 gadu vecumā Dīriķis mira no tuberkulozes. Tomēr viņš paspēja līdzdarboties lietuviešu žurnālā “Aušra”, vērsties pret lietuviešu pārpoļošanu un atgādināt lietuviešiem viņu slaveno pagātņi – līdz ar to celt lietuviešu tautas pašapziņu. Šos faktus atrodam Aļģirda Sabaļauska grāmatā “Mēs – balti”, kas arī nesen pārtulkota un izdota latviešu valodā. [Sabaļausks, 119. lpp.]

Lūk, divas brāļu lietuviešu autoru grāmatas – Jozaiša “Rīga – cita civilizācija” un Sabaļauska “Mēs – balti”. Viena latviešu pašapziņu grauž, otra ceļ.

A. Jozaiša grāmatu caurvij vairāki pamatmotīvi – Livonijas mantojums, Rīgas civilizācija, barbarus gaidot. Pareizi jau ir – tagad Rīga ir “civilizācija nevienam”, kāds arī ir burtiskais grāmatas nosaukuma tulkojums. Jāpajautā gan, vai vieni barbari – tie, kuri nāks nākotnē (acīm redzot domāti ķīniešu viesstrādnieki u. tml.), varētu būt sliktāki par citiem – tiem no pagātnes un tagadnes? Jo Rīga, kā to pareizi norāda pats autors, nebūt nav latviska. (Nekad tāda īsti nav bijusi, par spīti latviešu vairākkārtējiem mēģinājumiem “iesturmēt Rīgu”, kā sauca centienus tajā nostiprināt savu ietekmi.)

Sen Rīga arī vairs nav “mazā Parīze”, kā tika saukta pirms kara. Tā sen jau ir piespļaudīta, lamu vārdiem un dražām piegānīta, ar prastu arhitektūru un nomācošu pilsētvidi degradēta.

REZUMĒJOT:

Pār Latvijas politiku guļ lielvaru interešu ēna. Bet A. Jozaiša grāmata “Rīga – cita civilizācija” liek domāt, ka no tādas nav brīva arī Lietuva. Proti, no spēkiem, kas abas brāļu tautas grib galīgi sanaidot.

Tās vērtīgās lietas, kas šajā grāmatā, neapšaubāmi, ir, sevišķi autora vērojumi un secinājumi nodaļā “Lietuvas elpa”, pazūd daudzu no brāļu tautu tuvināšanās viedokļa nebūtisku faktu gūzmā. Kritika mēdz būt labvēlīga vai nelabvēlīga. Grāmatas pamattonis neliecina par labvēlību, par baltu kopējo asiņu balsi, sāpi par abu brāļu tautu savstarpējo atsvešināšanos un attālināšanos no kopējām etniskajām saknēm. Autors aizver acis uz to, ka abas tautas, katra savā veidā, ir atstājušas novārtā savu seno garīgo pamatu.

Kā pie tā atgriezties? – šis, manā skatījumā, visbūtiskākais jautājums palicis neskarts.

Un tā dzīvojam blakus, bet katrs par sevi. Pagaidām latviešiem laikam gan nebūs pieņemams Lietuvas katolicisms, bet lietuviešiem – mūsu, latviešu vairuma bezdievība un kailais aprēķins (iekarotāju vāciešu uzspiestā kristietība tā arī īsti neiesakņojās), ko trāpīgi raksturo atslēgas vārdi – mērķis, nauda, svētki.

Jozaitis veido vispārinātu latvieša tēlu – pamatvilcienos tas ir nodevīgs, neuzticams, samaitāts, ieciklējies savos provinciāla kompleksos. Lai ainu mazliet dažādotu, tiek pieminēts, ka latvietis dzied.

Nereti ar pārākumu tiek kratīts didaktikas kaulainais pirksts. Intervijā autors vēlreiz uzsver, ka “brāļi latvieši nepieder tai *vēsturiskā svara kategorijai*, ar kuru lepojas lietuvieši”.

Lietuvieši pēc grāmatas izlasīšanas, bez šaubām, nodomās par latviešiem – ko ar tādiem “brāļiem” iesākt, labāk turēties tālāk no viņiem! Latvieši apvainosies par dažu labu nepelnītu pazemojumu.

Zinām mēs paši savus kangarus, Maskavas pakalpiņus, lielāka mēroga par Jozaiša minētajiem aktierīšiem un dziedoņiem. Jā, viņi un viņu ne-darbi pelnījuši nosodījumu un izsmieklu, bet apsmieklu nav pelnījusi tauta!

Tādējādi ir stipri apšaubāms, vai šāda grāmata ir Lietuvas un Latvijas interesēs. Varam spriest tālāk – lielvaru pasūtījuma darbs? Vai Jozaitis nav Lietuvas *kruks*?

Izmantotā literatūra:

- Bez pasūtīnājuma un cenzūras: Jura Plāķa un Ernesta Plāķa atmiņu grāmata. – Rīga, 2012
- Dardzāns, Pēteris. Dieva plaukstā: Latviešu vecā strēlnieka atmiņas, pārdomas, atziņas. I–II. – Čikāga: Autora izd., 1985–1987
- Daukšts, Bonifacijs. Kopveža Voldemāra Ozola kara gaitas un politiskā evolūcija. – R: LU Akadēmiskais apgāds, 2012
- Goltz Rüdiger, Graf von der. Meine Sendung in Finnland und im Baltikum.* – Leipzig: K. F. Koehler, 1920, citēts Pētera Zālītes tulkojumā pēc grāmatas “Vācu varas pastari Latvijā”
- Kļaviņš, Kaspars. Apstāvēšana. – R.: Mansards, 2009
- Linīšs, Vilis, Leja Ligita. Kas cēla un kas grāva Latvijas valsti. – R: Autoru izdevums, 2014
- Sabaļausks, Aļģirds. Mēs – balti. – R: Latviešu valodas aģentūra, 2014
- Skalbe, Kārlis. Mazās piezīmes. – R: Zinātne, 1990
- Valters, Miķelis. Mana sarakste ar Kārli Ulmani un Vilhelmu Munteru Latvijas traģiskajos gados. – Zviedrija: Apgāds Jaunā Latvija, 1957
- Latvijas ārējā drošība ir stiprāka par iekšējo. Latvijas Vēsturnieku komisijas vadītājs un līdzpriekšsēdētājs topošajā Latvijas un Krievijas Vēsturnieku komisijā Inesis Feldmanis intervijā komentētājam Didzim Meļķim // Diena, 2011. gada 8. janvāris
- Šimkus, Roberts. Filsofs: Mūsdienu lietuviešu augstprātība pret latviešiem ir apkaunojoša. // Diena, 2011. gada 1. jūlijs